

УДК 72.025.5

Ватаманюк Н. Ю.,*аспірантка кафедри інформаційних технологій в архітектурі
Київського національного університету будівництва і архітектури*

nata.vata12@gmail.com,

orcid.org/0000-0002-4977-992X

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВНУТРІШНЬОКВАРТАЛЬНИХ ПРОСТОРІВ В ІСТОРИЧНІЙ ЗАБУДОВІ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЧЕРНІВЦІ)

Анотація: в статті проаналізовано та класифіковано основні проблеми внутрішньоквартальних територій центра міста Чернівці. Виділені головні аспекти, які впливають на організацію історичного середовища.

Ключові слова: Чернівці, внутрішньоквартальний простір, двір, реконструкція, історичне місто.

Актуальність теми. В даний час реконструкція старих житлових кварталів є однією із самих актуальних проблем в сучасній архітектурі та містобудуванні. Образ будь-якого міста знаходить архітектурну своєрідність не тільки за рахунок появи новобудов, а й завдяки дбайливо збереженій і оновленій структурі історичного міста.

В результаті реконструкції кварталів відповідно до покращення житлових умов має підвищуватися і якість зовнішнього житлового середовища (дворів): умов для відпочинку і спілкування, культурно-побутового і транспортного обслуговування, мікроклімату та екології. Перетворення житлового середовища необхідно здійснювати виходячи з інтересів місцевого населення, а також міста в цілому.

На сьогодні стан дворових території в повній мірі не відповідає потребам жителів і вимагає пильної уваги з боку фахівців. Місце проживання не може вважатися комфортним, якщо навколишнє середовище не упорядковане. Тому рішення задач благоустрою в історичних містах одне з найважливіших питань містобудування.

Аналіз публікацій та досліджень. Найбільш ґрунтовним дослідженням Чернівців є «Історія Чернівців від найдавніших часів до сьогодення» відомого історика та етнографа Р.Ф. Кайндля. Дослідник подав історію Чернівців, починаючи з моменту заснування до 1908 р. Дослідження Ю. В. Хохола і Ю.С. Ковальова «Чернівці. Історико-архітектурний нарис», публікації О. Масана та І. Чеховського «Чернівці. 1408-1998. Нариси з історії міста», М. Никирси «Чернівці. Документальні нариси з історії вулиць і площ» та ін.

Мета даної роботи: аналіз та класифікація основних проблем внутрішньоквартальних територій в історичній забудові міста Чернівці.

Виклад основного матеріалу. Містобудівельна історія Чернівців – яскравий зразок послідовної зміни кількох історичних традицій у міському плануванні центрального ядра міста.

Територія сучасної Чернівецької області впродовж X-XI століть входила до складу Київської Русі, XII-XVI століть – Галицького та Галицького-Волинського князівств, у другій половині XIV століття – Молдавського князівства. З кінця 30-х років XIV століття Буковина потрапила у залежність від Османської імперії, а у 1774 році місто увійшло до складу Австро-Угорської імперії. Поразка центральних держав у Першій світовій війні дала змогу Румунії здійснити приєднання Буковини та Бессарабії, у складі якої край і місто перебували впродовж 1918-1940, 1941-1944 років. 28 червня 1940 року Чернівці увійшли до складу радянської України, а з 1991 року розпочалась доба незалежності.

Кожна держава, до складу якої входило місто, залишила свій відбиток у містобудівному та архітектурному середовищі.

Період кінця XVIII – середини XIX століття був важливим у формуванні містобудівної структури міста, тоді відбулось закладання основних напрямів забудови вулиць. Перший міський інвентаризаційний план земельних наділів інженера Пітцеллі датується 1787 роком (рис.1). Кожна парцеля (земельна ділянка) мала власний номер, всього було нанесено 417 ділянок. Він доводить наявність в місті регулярної вуличної забудови, культового, адміністративного, житлового та промислового призначення.

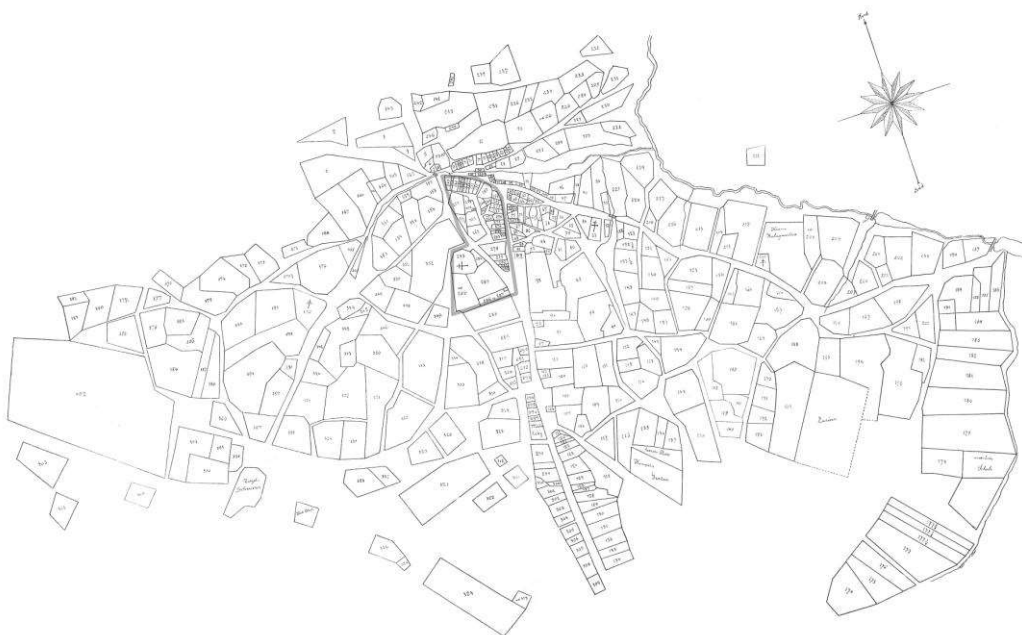

Рис. 1. План Пітцеллі, 1787 р.

Для розгляду запропонованої теми було окреслено територію обмежену сучасними вулицями Петра Сагайдачного, Шолом Алейхема, Бетховена, Заньковецькою та Головною (рис. 3). Незмінними до нашого часу лишаються межі її кварталів та конфігурація у плані.

Ділянка знаходиться в межах історичного центру м. Чернівці і потрапляє в зону впливу таких об'єктів культурної спадщини:

- церкви Святої Параскеви;
- Римо-католицької церкви Святого Хреста;
- Будинку-корабля;
- вул. Головної;
- вул. Шолом Алейхема;
- вул. П. Сагайдачного.

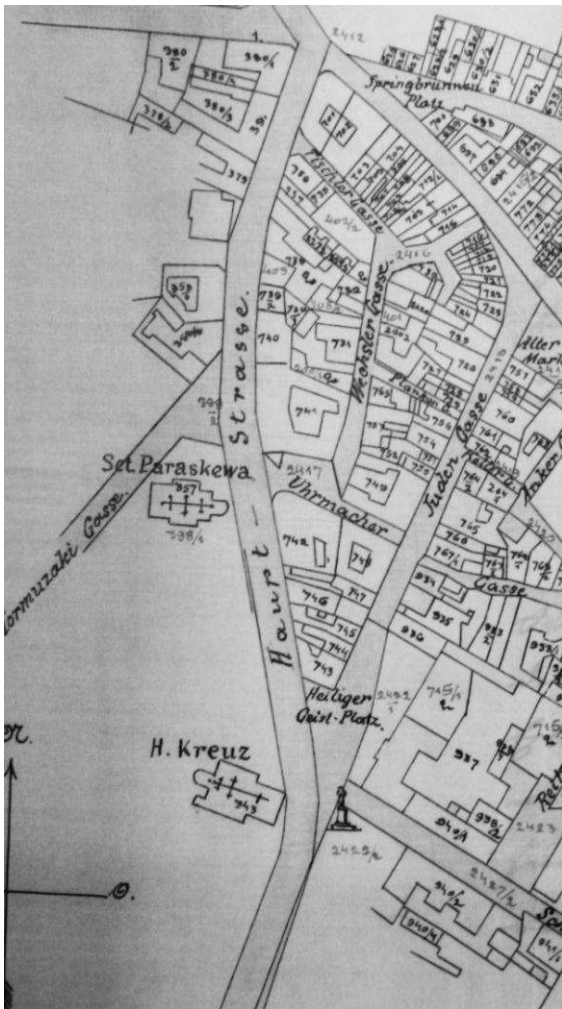

Рис. 2. Територія дослідження.
Ситуаційна схема (австро-угорський період)

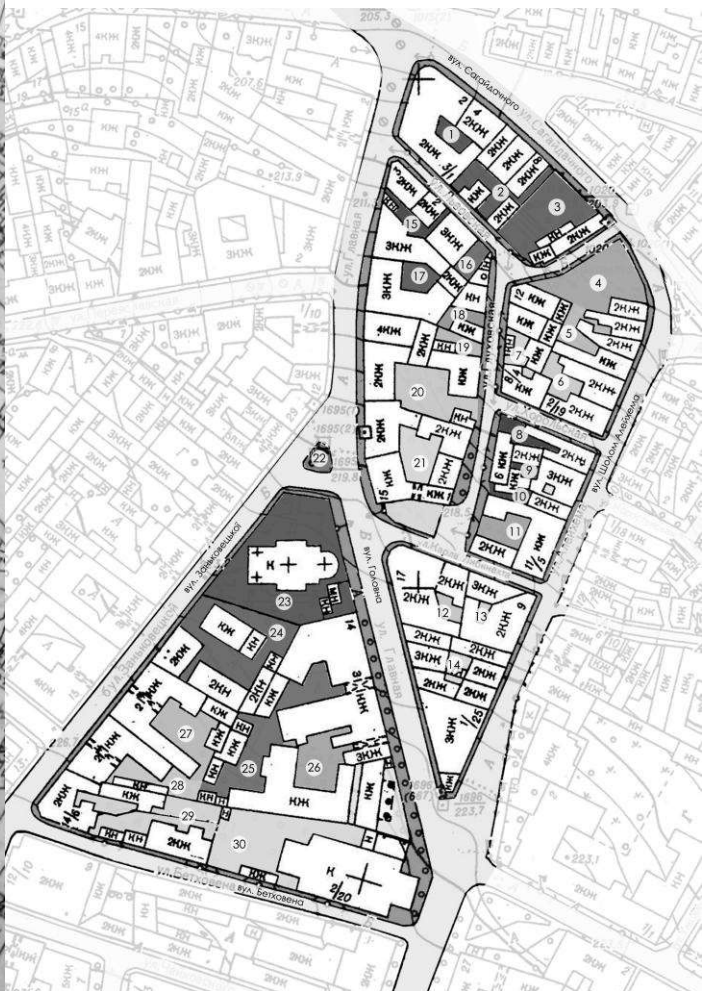

Рис. 3. Сучасний стан.
Розташування внутрішніх дворів

Порівнюючи ситуаційну схему австро-угорського періоду (рис. 2) та сучасну територію дослідження (рис. 3) можна виявити незначні зміни дворових територій. Внутрішньоквартальні простори мають спрощену структуру, в них немає чіткого поділу на зони, вони можуть бути спільного чи приватного користування.

Простори можна поділити на такі групи: замкнутий простір (двори № 1, 6, 9, 12, 13, 14, 17, 21, 26); напівзамкнутий простір (двори № 7, 10, 11, 15, 16, 18, 19, 20); перетікаючий простір (двори № 2, 5, 8, 22, 23 (територія церкви Святої Параскеви), 24, 25, 27, 28, 29, 30 (територія Римо-католицької церкви Святого Хреста)). Двори здебільш невеликого розміру, деякі носять громадський характер (№ 3, 4).

Проводячи дослідження обраної території було виокремлено наступні проблеми:

- Крім жителів дворами користуються співробітники офісних і адміністративних будівель, розташованих в кварталі, відвідувачі магазинів і кафе, які мають вхід з внутрішньої території. Така різноманітність користувачів може викликати конфлікти.
- Дворові території центру міста активно використовуються для проїзду і паркування автомобілів. Це призводить до того, що жителі обмежують доступ на територію для інших користувачів. Парковка нерідко займає більшу частину вільного простору, через що знижується потенціал облаштування нових рекреаційних майданчиків і висадки озеленення.
- Висока частка не замощених або навпаки заасфальтованих ділянок, що в літній час служить причиною ефекту «теплого острова» і знижує рівень мікроклімату всередині дворів.
- Відсутність дренажних систем і якісної системи збору дощових вод в центрі міста. Двори підтоплюються, особливо під час сильних опадів і танення снігу.
- Найчастіше історичні будівлі, що розташовані у дворах, або не проглядаються з вулиць, або огорожі дворових територій ускладнюють до них доступ для городян та туристів.

Висновки. Проблема реконструкції дворових просторів всередині сформованих житлових кварталів ще не отримала свого задовільного рішення.

Для вирішення вище вказаних проблем необхідно єдине злиття архітектурних, містобудівних та художніх завдань. Так як благоустрій житлових зон формується з урахуванням особливостей кожного типу простору та забудови. На вибір прийомів організації середовища в різних типах забудови тих чи інших елементів благоустрою впливають такі аспекти:

- місце розташування житлової забудови в структурі міста;

- планувальна організація житлової забудови;
- соціальні фактори.

Подальше вирішення проблеми вимагає комплексного підходу, заснованого на застосуванні структурно-планувальних і архітектурно-середовищних принципів реконструкції внутрішньоквартальних просторів.

Література:

1. *Архітектурна спадщина Чернівців австрійської доби*: матер. міжнар. наук. конф. (Чернівці, 1-4 жовтня 2001 р.) / упоряд. П. Рихло. – Чернівці, 2003. – 171 с.
2. *Гел Й.* Міста для людей. Переклад з англійської Ольги Любкарьської. – Київ, 2018. – 278 с.
3. *Кайндль Р.Ф.* Історія міста Чернівці від найдавніших часів до сьогодні, присвячена 60-літньому ювілею правління Його Величності Цісаря Франца Йосифа I, в пам'ять про першу документальну згадку про Чернівці 500 років тому. – Чернівці, 2005. – 276 с.
4. *Мельник І., Щербанюк Л., Любківський О.* CZERNOWITZ: історичні вулиці, будинки та видатні особистості: урбаністичні есеї. – Чернівці, 2015. – 415 с.
5. *Благоустройство дворов.* Методические рекомендации по реализации проектов повышения качества среды моногородов. – Москва, 2012. – 41 с.
6. *Никурса М.* Чернівці. Документальні нариси з історії вулиць і площ. – Чернівці, 2008. – 451 с.
7. *Чеховський І.* Прогулянка Чернівцями та Буковиною: Путівник. – Київ, 2007. – 268 с.

Анотація

Ватаманюк Н.Ю. Аспірантка кафедри інформаційних технологій в архітектурі Київського національного університета будівництва і архітектури.

Актуальные проблемы внутриквартальных пространств в исторической застройке (на примере города Черновцы).

В статье проанализированы и классифицированы основные проблемы внутриквартальных территорий центра города Черновцы. Выделены главные аспекты, которые влияют на организацию исторической среды.

Ключевые слова: Черновцы, внутриквартальное пространство, двор, реконструкция, исторический город.

Annotation

Vatamaniuk N. Yu., Department of Information Technology in Architecture, KNUCA

Actual problems of inner quarter spaces of historical buildings (on the example of the city of Chernivtsi).

The article analyzes and classifies the main problems inner quarter spaces of the city center of Chernivtsi. The main aspects that influence the organization of the historical environment are highlighted.

Currently, reconstruction of old neighborhoods is one of the most urgent problems in contemporary architecture and town planning. At present, the state of the courtyard area does not fully meet the needs of residents and requires close attention from specialists.

Town planning history of Chernivtsi is a vivid example of a consistent change in several historical traditions in urban planning of the central core of the city. For consideration of the proposed topic was taken plot within the historic center of Chernivtsi.

Conducting research on the selected area, the following problems were identified:

- In addition to residents, employees of office and office buildings, visitors to shops and cafes, which have an entrance from the internal territory, use courtyards.
- Courtyards in the city center are widely used for the passage of vehicles and parking cars.
- A high particle of unpaved or vice versa asphalted plots, in the summer, causes the «heat island» effect and reduces the microclimate level inside the courtyards.
- Lack of drainage systems and a high-quality rainwater collection system in the city center. The courtyards are flooding, especially during heavy rainfall and snow melting.
- Most often, historical buildings located in the courtyards are either not visible from the streets or the fences of the courtyards make it difficult for citizens and tourists to access them.

Further solution of the problem requires an integrated approach based on the use of structural-planning and architectural-environmental principles for the reconstruction of inner quarter spaces.

Keywords: Chernivtsi, inner quarter space, courtyard, reconstruction, historical city.